

"סוד החשמל"

עצומת 3א את אי"ה בקרוה

ד' מתוך סדרת הספרים

גליון פרשת וירא ה' אלפים תשע"א "תעוררו את האהבה עד שתחפץ", [מותר לצלם לזיכוי הרבים]

"והשענו תחת העץ", סוד הצל

מצינו במדרש (ב"ר מח, י) ר"א בשם ר' סימאי אמר, אמר הקב"ה לאברהם אתה אמרת "והשענו תחת העץ", חייך שאני פורע לבניך במדבר, ובישוב, ולעתיד לבא, "פרש ענו למסך", הרי במדבר, בארץ מנין "בסכת תשב שבעת ימים", לעתיד לבוא מנין "וסכה תהיה לצל יומם מחרב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר". נראה לבאר הקשר בין העץ שנתן אברהם למלאכים שיהיה להם צל מן השמש, לבין השכר שקבלו בניו של אברהם, ענני הכבוד, ומצות סכה, והסכה לעתיד לבא. דצל הוא הגנה מפני מפריעים שבאים לאדם מבחוץ, כמו הפרעת השמש, שהיא הפרעה מבחוץ, וכן ענני הכבוד היו להגן על ישראל מהפרעות חיצוניות, כמו שכתוב (תהלים קה, ט) "פרש ענו למסך", שהענו היה סוכך ומגן מכל רע, וכמובא במדרש (תנחומא במדבר ב) שבעה עננים היו מלמעלה ומלמטה ומארבע רוחות העולם, ואחד הולך לפניהם ומכה להם נחשים ועקרבים, ומשנה להם את ההרים ואת העמקים ושורף את הקוצים. וכן מצות הסכה מגנה על האדם בבחינת צל שמקיף, מכל מיני הפרעות שמבחוץ. כמו שכתוב (תהלים כז) "כי יצפני בסכה ביום רעה יסתני בסתר אהליו", וכן הסכה לעתיד לבא, תכליתה כמבאר בכתוב שם "ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר", שהם הפרעות שבאות בחוץ, ולכן בשכר שאברהם נתן צל למלאכים, זכו בניו לענני כבוד, ולמצות סכה, ולסכה לעתיד לבא, שכל אלו הם בבחינת צל והגנה מהפרעות שבאות מן החוץ. וכן מובא ברש"י (שמות לה, יב) כל דבר המגן בין למעלה, בין מכנגד, קרוי מסך וסכך. וכן צל בגימטריא אני חומה, וחומה עננה שמירה מסכנות שבאות מבחוץ. וכן צל בגימטריא עמוד המסמל את האור המקיף כמובא ב'תניא' (אגה"ק ט).

נראה דלכן דוקא ענני הכבוד הם אלו שכפסו וגהצו את בגדי ישראל במדבר, כמובא ברש"י (דברים ח, ז), דבגד הוא הגנה לאדם מהפרעות חיצוניות, חם, קר וכדו', לכן ענני הכבוד, שתפקידם היה הגנה מכל הפרעות חיצוניות, הם דאגו גם לבגדים של ישראל, ששייכים לתחום ההגנה מההפרעות שבאות מבחוץ. **ועוד** טעם נראה לפרש על פי הזהר (וירא קב:) בוא וראה אילן נטע אברהם, ובאותו אילן היה יודע מי שנגאחו בו בקב"ה, ומי שנגאחו בעבודה זרה, מי שנגאחו בקב"ה, האילן היה פורש ענפיו וחופה על ראשו, ועושה עליו צל נאה, ומי שנגאחו בצד עבודה זרה, אותו אילן היה עולה וענפיו היו עולים למעלה, אז היה יודע אברהם ומזהיר אותו, ולא סר משם עד שנגאחו באמונת הקב"ה. וכשם שהצל של אברהם הביא את האמונה שהיא בבחינת מקיף שתחדר פנימה בבני אדם, כך הצל של הסכה מחדיר את האמונה בישראל, כמובא בזהר (אמור קג) שהסכה היא צלא דמהימנותא צל האמונה, לכן בזכות הצל של אברהם שהוא צל האמונה, אנו זוכים לצל הסכה צל האמונה.

מובא ברש"י (דברים י, א) שהיו שתי ארונות אחד שעשה משה ואחד שעשה בצלאל, וארוננו של משה היה יוצא עמהם למלחמה, ואותו שעשה בצלאל לא יצא למלחמה אלא בימי עלי ונענשו עליו ונשבה. נראה דארוננו של משה היה יוצא למלחמה ולא נענשו עליו דארון זה היתה בו שיטת משה, שהארון לא צריך בית ויכול לשמה ולהתקים בכל מקום בזכות עצמו, ואדרבה, הוא שומר על אחרים, לכן יצאו עמו למלחמה. מה שאין כן ארוננו של בצלאל היתה בו שיטת בצלאל שהארון צריך בית, וכשיצאו עמו למלחמה נענשו עליו והארון נשבה, לרמז שארון זה צריך שמירה ואין להוציאו.

מובא בלק"ת (האזינו עו:) בבחינת ספות שמתחלה נמשך בבחינת מקיף, והוא ענין מצות סכה הסובבת ממעל, ואחר כך בשמיני עצרת נכנסת ההארה, ונתפסת בפנימיותם, ועל דרך זה יובן מארז"ל גבי בצלאל בצל-אל היית וידעת, פי מה שבצלאל אמר לעשות תחלה המשכן, ואחר כך הארון והכלים, היינו גם כן על דרך זה שכל המשכה מלמעלה למטה צריך להיות נמשך האור בבחינת מקיף בתחלה, ואחר כך דייקא נמשך בבחינת פנימית. היינו שמשה אמר לבצלאל שמה בצל-אל היית וידעת. לרמז לו שהוא למד את זה מענין הצל של ספות, דסכות הוא ההכנה לשמחת תורה, ולפני שאדם זוכה לתורה הוא צריך את הצל של הסכה שיגן עליו מכל רע, ויתן לו את ישוב הדעת ללמד תורה. וכן מצינו בגמ' (מגילה

כח: שְׁמַעְתָּא בְּעַא צִילוֹתָא. מְלִשׁוֹן צַל, כְּמוֹ שֶׁהַצֵּל מִגֵּן
מִהַפְרָעוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, כֵּן אֲדָם שְׂמוּגָן מִכָּל הַהַפְרָעוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת, יֵשׁ לוֹ
דַּעַת צְלוּלָה לְעֵסֶק בַּתּוֹרָה. וְזֶה שְׂאֵמֵר מִשֶּׁה לְבַצְלָאֵל, בְּצַל-אֵל הֵייתָ
וְיִדְעֵתָ, שֶׁמֶצַל הַסֵּכָה לְמַדַּת שְׂקָדָם צָרִיךְ מִשְׁכֵּן וּבֵייתָ, וְאַחַר כֵּן אֲפָשֶׁר
לְהַכְנִיס אֶת הָאָרוֹן וְהַתּוֹרָה. וְכֵן בְּצַלָּאֵל בְּגִימְטְרִיא מְקוּהָ הַמְסַמֵּל
אֶת הָאוֹר הַמְּקִיף כְּדַבְּאָרְנוּ בְּמֵאֵמֵר 'חֲשַׁמֵּל תּוֹרָה'.

וְכֵן נִרְאֶה לְבָאֵר הַכְּתוּב (ישעי' נא, טז) "וְאִשָּׁם דְּבָרֵי בְּפִיךָ וּבְצַל
יְדֵי כְּסִיתִיךָ". הִינּוּ שֶׁבִשְׂבִיל שִׁיחֵי דְּבָרֵי הַתּוֹרָה בְּפִיךָ, צָרִיךְ
אֶת עֵינֵי הַצֵּל, "בְּצַל יְדֵי" שֶׁיִּגְנוּ עַל הָאָדָם וְיִתְּנוּ לוֹ דַּעַת צְלוּלָה. וְלִדְעַת
צְלוּלָה זֹכִים עַל יְדֵי הַסֵּכָה, שֶׁהִיא צַל הָאֵמוּנָה, וּמִי שֶׁזֹּכֶה לְאֵמוּנָה,
אֵינּוּ חֹסֵר דְּבָר, וְיֵשׁ לוֹ יְשׁוּב הַדַּעַת לְעֵסֶק בַּתּוֹרָה, כְּמוּבָא בְּכַתּוּב
(חֲבֻקָּק ב) "צַדִּיק בְּאֵמוּנָתוֹ יִחְיֶה", שֶׁצַּדִּיק חֵי מִהָאֵמוּנָה שְׁלוֹ, וְזֶה
נוֹתֵן לוֹ אֶת כָּל הַשְּׁלֵמוֹת וְהַשְּׂמִיחָה וְהַיְשׁוּב הַדַּעַת שֶׁהוּא צָרִיךְ. וְכֵן הַד'
מִינִים שְׂלוֹקִיחִים בְּסִפּוֹת, הֵם מְצִילִים מִכָּל מִינֵי הַפְרָעוֹת שְׂבָאוֹת מִן
הַחוּץ, כְּמוּבָא בְּגִמ' (סוכה לז:) "אִרְ חֲמָא בְּרַ עוֹקְבָא אִרְ יוֹסִי
בְּרַבִּי חֲנִינְא, מוֹלִיךְ וּמְבִיא, כְּדִי לְעַצֵּר רוּחוֹת רְעוֹת, מַעְלָה
וּמוֹרִיד כְּדִי לְעַצֵּר טְלָלִים רְעִים.

וְכֵן מוּבָא בְּלִקוּ"ת (הַאֲזִינוּ צֵא). עַל מֵה שְׂאוּמְרִים בַּתְּפִלָּה קָדָם
קִדְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתֵיךָ, וְאַחַר כֵּן וְתָנוּ חֻלְקָנוּ בַּתּוֹרָתֵךָ, דְּבִשְׂבִיל
לְזַכּוֹת בַּתּוֹרָה, צָרִיךְ אֶת הַהִתְקַדְּשׁוֹת שֶׁל הַמִּצְוֹת מִקָּדָם, שֶׁהֵם
בְּבַחֲנֵינָת צַל, שֶׁמְכַשֵּׁר וְעוֹשֶׂה אֶת הָאָדָם כְּלִי שְׂמוֹר מִכָּל רַע, שִׁיכַל
לְזַכּוֹת בַּתּוֹרָה.

וְכֵן מְבָאֵר בְּלִק"ת שֶׁם שְׂבָאֵשָׁה צָרִיךְ קָדָם קְדוּשָׁיו, בְּטַבְעַת עֲגֵלָה
בְּבַחֲנֵינָת מְקִיף, וְכֵן מֵה שְׂפוּרְסִין טְלִית עַל הַחֶתֶן וְכֵלָה, וְעֵינֵי
הַחֶפֶה, שֶׁכָּל זֶה בְּבַחֲנֵינָת צַל, שֶׁל שְׂמִירָה וְהַתְקַדְּשׁוֹת, כְּדִי שִׁיחֵיהָ אַחַר
כֵּן הַקֶּשֶׁר הַפְּנִימִי שֶׁל הַבִּיָּאָה בְּשֵׁלְמוֹת. וְכֵן בְּאָרְנוּ בְּמֵאֵמֵר 'חֲשַׁמֵּל
צִיצִית' שֶׁמְצַנֵּת תְּפִלִּין, הִיא בְּבַחֲנֵינָת אוֹר מְקִיף, הַכְּנָה לְאוֹר פְּנִימִי
שֶׁבָּא אַחַר כֵּן בְּקִרְיַאת שְׁמַע, וְלִכְּן הִזְהַר אוֹמֵר שְׂכָרִיכַת רְצוּעוֹת
הַתְּפִלִּין עַל הָאֲצִבַּע הִיא בְּבַחֲנֵינָת טַבְעַת קְדוּשָׁיו. וְכֵן בְּאָרְנוּ בְּמֵאֵמֵר
'פֶּסַח וְיִצִּיאַת מִצְרַיִם קִדְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתֵיךָ', שֶׁפֶסַח הוּא אוֹר מְקִיף, הַכְּנָה
לְשִׁבּוּעוֹת אוֹר פְּנִימִי.

מְצִינּוּ בְּגִמ' (תענית ה:) אֵילָן אֵילָן, בְּמֵה אֲבָרְכֶךָ, אִם אִמֵּר לֵךְ
שִׁיחֵי פְרוֹתֶיךָ מִתּוֹקִין, הֲרִי פְרוֹתֶיךָ מִתּוֹקִין, שִׁיחֵיהָ
צֵלְךָ נֶאֱחָה, הֲרִי צֵלְךָ נֶאֱחָה, שֶׁתְּהֵא אֵמֵת הַמִּים עוֹבְרַת תַּחְתֶּיךָ,
הֲרִי אֵמֵת הַמִּים עוֹבְרַת תַּחְתֶּיךָ, אֲלֵא יְהִי רְצוֹן שֶׁכָּל נְטִיעוֹת
שְׂנוּטְעִין מִמֶּךָ יִהְיוּ כְּמוֹתֶיךָ, אִף אֶתְהָ בְּמֵה אֲבָרְכֶךָ, אִם
בַּתּוֹרָה, הֲרִי יֵשׁ לֵךְ תּוֹרָה, אִם בְּעֵשֶׂר, הֲרִי יֵשׁ לֵךְ עֵשֶׂר, אִם
בְּבָנִים, הֲרִי יֵשׁ לֵךְ בָּנִים, אֲלֵא יְהִי רְצוֹן שִׁיחֵי כָּל צְאֲצְאֵי
מַעֲיָן כְּמוֹתֶיךָ. רוֹאִים שֶׁהִגַּמ' מְמַשִּׁילָה אֶת הַפְּרוֹת לַתּוֹרָה, וְאֶת הַצֵּל
לְעֵשֶׂר, וְאֶת אֵמֵת הַמִּים לְבָנִים, נִרְאֶה לְבָאֵר דְּמַהֲפְרוֹת יֵשׁ לְאָדָם
הַנֶּאֱחָה אֲכִילָה בְּפְנִימִיּוֹת, וְכֵן מִהַתּוֹרָה הָאָדָם נִהְיֶה בְּפְנִימִיּוֹת, בְּדַגְמַת
אֲכִילָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (משלי ט, ה) "לִכְנוּ לַחֲמוּ בְּלַחֲמִי", דֶּהַתּוֹרָה הִיא
אוֹר פְּנִימִי כְּדִלְעִיל, וְהַצֵּל מִדְּמָה לְעֵשֶׂר, דְּצַל הוּא הַלְּסִיר הַהַפְרָעוֹת
הַחִיצוֹנִיּוֹת, וְכֵן הָעֵשֶׂר, נוֹתֵן לְאָדָם אֶת הָאֲפָשְׁרוֹת לְהַסִּיר מֵעֲלֵיו
הַפְרָעוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, וְדַאֲגַת הַפְּרָנְסָה וְכוּ', וְלְעֵסֶק בַּתּוֹרָה. וְכֵמוּ שֶׁכְּתוּב
(קהלת ז, יב) "בְּצַל הַחֲכֵמָה בְּצַל הַכֶּסֶף". דְּבִשְׂבִיל לְזַכּוֹת לַחֲכֵמָה
צָרִיךְ אֶת צַל הַכֶּסֶף שִׁיִּתֵּן יְשׁוּב הַדַּעַת לַתּוֹרָה. וּמֵה שְׂאֵמֵר "בְּצַל

הַחֲכֵמָה", שֶׁמְשַׁמַּע שֶׁהַתּוֹרָה הִיא גַם כֵּן בְּבַחֲנֵינָת צַל, עֵינֵי בַּתְּנִינְא'
(פכ"ו) שֶׁמְבָאֵר כְּתוּב זֶה עַל הַחֲכֵמָה וְהַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהִיא
בְּבַחֲנֵינָת צַל וְהַנֶּאֱחָה חִיצוֹנִית, וְלֹא הַנֶּאֱחָה פְּנִימִית בְּדַגְמַת אֲכִילָה, שֶׁזֶה
יְהִי לְעֵתִיד לְבָא. וְעֵינֵי בְּמֵאֵמֵר 'תּוֹרָה מְזוּן' שֶׁבַּתּוֹרָה יֵשׁ גַם בְּחֵינָת
אוֹר פְּנִימִי וְגַם בְּחֵינָת אוֹר מְקִיף. וְאֵמֵת הַמִּים מִדְּמָה לְבָנִים, דְּאֵמֵת
הַמִּים בְּאָדָם הִיא הַיְסוּד שֶׁנִּקְרָא אֵמֵה כְּמוּבָא בְּזֵהָר (יתרו פו).

כְּתוּב (במדבר יד, ט) "וְאֵתֶם אֵל תִּירָאוּ אֶת עִם הָאֲרֶץ כִּי
לַחֲמֵנוּ הֵם סָר צֵלָם מֵעֲלֵיהֶם". וּמְבָאֵר רַש"י "סָר צֵלָם",
מְגַנֵּם וְחֻזְקָם, כְּשֵׁרִים שֶׁבָּהֶם מֵתוּ, וְזֶהוּ אוֹיֵב שֶׁהִיָּה מְגוֹ
עֲלֵיהֶם בְּזַכּוֹתוֹ. וְגַם כָּאֵן רוֹאִים שֶׁצַּל הוּא שְׂמִירָה. וְכֵן מְצִינּוּ
בְּמִדְרָשׁ (ילמדנו ילקוט תלמוד תורה שלח נג:) "וְנָסוּ הַצֵּלָלִים" אֵלוּ
הַמְּלַכְיּוֹת, וְאִף מִשֶּׁה קְרָאָם צַל, שְׂנֵאֵמֵר "סָר צֵלָם מֵעֲלֵיהֶם",
רוֹאִים שֶׁהַמְּלַכְיּוֹת נִקְרָאוֹת צַל, וְזֶה מְשׁוּם שֶׁמְגַנֵּם עַל הַתּוֹשְׁבִים.

מְצִינּוּ בְּזֵהָר (פנחס רנה:) "וְסִכָּה תִהְיֶה לְצַל יוֹמָם", וְכֵוֹ צַל עִם
ס' הוּא צֵלָם, שְׂנֵאֵמֵר בּוֹ "אֵךְ בְּצֵלָם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ". ס'
סְתוּמָה יֵשׁ לָהּ ד' דְּפָנוֹת. רוֹאִים שֶׁהַזֵּהָר מְקַשֵּׁר אֶת צַל הַסֵּכָה
לְצֵלָם, שֶׁצֵּלָם הוּא בְּבַחֲנֵינָת צַל הַסֵּכָה, יַחַד עִם ס' שֶׁמְסַמֵּלֵת ד'
דְּפָנוֹת, וְצֵלָם זֶה מְגוֹ עַל הָאָדָם מִכָּל מִינֵי פְרָעֻנִיּוֹת. כְּמוּבָא בְּמִדְרָשׁ
תַּהֲלִים' (קד) רַבִּי וְר' יְהוֹנָתָן אֲלֵמְלֵא צֵלוֹ שֶׁל הַקֶּב"ה שֶׁהוּא מְגוֹ
עַל הָאָדָם, הֵינּוּ הַמְּצִינִין הוֹרְגִין אוֹתוֹ, שְׂנֵאֵמֵר "סָר צֵלָם
מֵעֲלֵיהֶם וְה' אֶתְנוּ אֵל תִּירָאָם".

מְצִינּוּ בְּזֵהָר (ויקרא יג:) "עַד שִׁיפּוּחַ הַיּוֹם", עַד שֶׁלֹּא יְפּוּחַ
הַיּוֹם שֶׁל זֶה הָעוֹלָם, וְיָבּוּא אוֹתוֹ יוֹם חֻזְקָה, שִׁיִּתְּבַע
אוֹתָהּ הַמֶּלֶךְ דִּין לְצֵאת מִזֶּה הָעוֹלָם, "וְנָסוּ הַצֵּלָלִים" זֶה הוּא
סוּד בֵּין הַחֲבֵרִים אֲשֶׁר אוֹמְרִים, שֶׁבְּשַׁעָה שְׂמֹגִיעַ זְמַן הָאָדָם
לְצֵאת מִן הָעוֹלָם, צֵלָם הָאָדָם מְעַבֵּר מִמֶּנּוּ, רַבִּי אֲלֵעָזָר אָמַר
שְׁנֵי צֵלָלִים יֵשׁ לוֹ לְבָן אָדָם כְּאֲשֶׁר הוּא בְּקִיּוּמוֹ, אֶחָד גְּדוֹל,
וְאֶחָד קָטָן, שֶׁכְּתוּב "הַצֵּלָלִים", שְׁנֵי, וְכֵאֲשֶׁר נִמְצְאִים בְּיַחַד
אִזְ הוּא בָּן אָדָם בְּקִיּוּמוֹ, "וְנָסוּ הַצֵּלָלִים", אִזְ צָרִיךְ בָּן אָדָם
לְהַתְּבוּגָן בְּמַעֲשָׂיו, וְלִתְקַן אוֹתָם לְפָנֵי אֲדוֹנוּ, וְיוֹדֶה עֲלֵיהֶם.
נִרְאֶה דְכֵמוּ שֵׁישׁ לְאָדָם שְׁנֵי צֵלָלִים רוּחָנִים שְׂאוּמְרִים עֲלָיו, כְּמוּבָא
בְּזֵהָר, כֵּן דְּבָר זֶה מִתְּבַטָּא בְּגִשְׂמִיּוֹת שֶׁלְאָדָם יֵשׁ שְׁנֵי צֵלָלִים גִּשְׂמִיִים,
דְּמְצִינּוּ בְּגִמ' (גיטין סו) שֶׁלְאָדָם יֵשׁ בְּבוּאָה דְּבּוּאָה, הֵינּוּ צַל שֶׁל
הַצֵּל, מֵה שְׂאִין כֵּן לְשָׁדִים יֵשׁ כֵּן בְּבוּאָה הֵינּוּ צַל אֶחָד. וּבְפִרְעוֹ"ח
לְהַאֲרִיז"ל (הלולב ע' תרמא) מְבָאֵר שֶׁהָאָדָם מְקַבֵּל צַל מֵאֲבִיו, וְצַל
מֵאִמּוֹ, מֵה שְׂאִין כֵּן הַשָּׂד נוֹצֵר מִסְּפוֹת זָרַע לְבִטְלָה, וְלִכְּן יֵשׁ לוֹ כֵּן
צַל אֶחָד מִן הַזָּכָר, דְּאִין לוֹ נִקְבָה. וְרוֹאִים מִהַאֲרִיז"ל שֶׁם שֶׁמְקַשֵּׁר אֶת
הַצֵּלָלִים הַרוּחָנִים שֶׁאָדָם מְקַבֵּל מֵאֲבִיו וְאִמּוֹ, עִם הַצֵּל הַגִּשְׂמִיִים
שֶׁמְזַכֵּר בְּגִמ' שֶׁם. וְנִרְאֶה שֶׁאֲפָשֶׁר לְהַמְשִׁיל אֶת זֶה בְּדַבְּרִים הַגִּשְׂמִיִים
שֶׁמְשַׁמְשִׁים לְאָדָם, לְבוֹשׁ וּבֵייתָ, דְּשְׁנֵי אֵלוּ מְשַׁמְשִׁים אֶת הָאָדָם,
וְאֵינָם נִכְנָסִים בְּפְנִימִיּוֹתוֹ כְּמוֹ מְזוּן, כֵּן זֹאת הָאָדָם אֵינּוּ יְכוּל
בְּלַעֲדֵיהֶם. כֵּן הַצֵּלָלִים שֶׁמְזַכְרִים בְּזֵהָר, אֶחָד קָטָן הוּא כְּדַגְמַת
הַלְּבוּשׁ, וְאֶחָד גְּדוֹל כְּדַגְמַת הַבֵּייתָ.

נִרְאֶה דִּנְרַק הַבְּצֵל, נִקְרָא בְּצֵל מְלִשׁוֹן צַל. דִּנְרַק זֶה מְסַמֵּל אֶת
צוּרַת הָעוֹלָמוֹת, כְּפִי שֶׁהֵם מְקִיפִים זֶה אֶת זֶה כְּגִלְדֵי בְּצֵלִים.
כְּמוּבָא בְּרַמְב"ם (יסוה"ת ג, ב), וְכִינּוּן שֶׁגִּלְדֵי הַבְּצֵל הֵם בְּבַחֲנֵינָת מְקִיף
וְצַל, לִכְּן קְרָאוּ לְזֶה בְּשֵׁם בְּצֵל.